

Горобець Валерія Володимирівна – студентка Інституту філології
Київського університету імені Бориса Грінченка, групи ФІНм2-18-1.4д

ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЛЕКСИКИ В СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ

У статті розглядаються функціонування економічної термінології в сучасній китайській мові; розкрито сутність, мету, причини запозичення та особливості функціонування економічних термінів у сучасній китайській мові, проаналізовано основні джерела поповнення словникового складу економічною лексикою в китайській мові; досліджено функціонування економічної термінології в умовах економічного розвитку; представлено запозичену економічну лексику сучасної китайської мови.

Ключові слова: економічна лексика в сучасній китайській мові; функціонування економічної термінології; запозичення економічної лексики.

Економічна лексика займає вагоме місце у сучасній міжнародній комунікації. Науково-технічний прогрес та розширення міжнародних економічних стосунків потребує знання та використання економічної лексики не тільки у бізнесі, а й у повсякденному житті, зокрема й у мовному ареалі.

Актуальність обраної нами теми визначається її загальнотеоретичною і практичною цінністю, з одного боку, та її не розробленістю у китаєзнавстві - з іншого. Економічна наука розвивається, а інтерес до неї зростає з неймовірною швидкістю. Слід зазначити, що економічна лексика вийшла за рамки функціонування лише в економічній сфері, вона набуває розвитку використання у повсякденному житті та у суспільній сфері.

Джерелом матеріалу дослідження статті стали праці таких відомих вчених: Гончаренко О. М., Солнцев В. М., Солнцева Н. В., Хаматова А. А., Ошанін І. М., Драгунов О. О., Ісаєнко Б. С., Коротков М. М., Фролова О. П., Чжоу Йоугуан та інші. Китайська мова не перестає розвиватися, вчені не перестають досліджувати цю мову у різних сферах її функціонування, в різних напрямках, виявляти загальні і відмінні риси китайської мови з іншими мовами світу.

Метою статті є вивчення і розгляд економічної лексики в китайській мові та китайському бізнесі та її функціонування.

Економічна термінологія китайської мови збагачується та функціонує завдяки розвитку міжнародних відносин та бізнесу з іншими країнами світу. Завдяки цьому нововведення й запозичення, в цілому й економічна лексика китайської мови збагачується та починає укорінювати своє вживання не тільки при веденні бізнесу, професійній сфері, а також й у суспільній сфері.

Саме це стало підґрунтям даного дослідження, на меті якого стоїть висвітлення функціонування, класифікації економічної лексики в китайській мові, дослідження питання запозичення економічних термінів у сучасну китайську мову.

Цілі статті полягають у:

- дослідженні базової економічної лексики в китайській мові;
- аналізі причин появи запозичень економічної лексики в китайській мові;
- аналізі основних джерел поповнення словникового складу економічною лексикою в китайській мові;
- визначенні функціонування економічної термінології в умовах економічного розвитку;
- аналізі запозиченої економічної лексики в китайській мові;

Основна частина. Спеціалізована термінологія забезпечує найменування об'єктів, явищ і процесів, що виникають у нових галузях знань і сферах діяльності людини. В умовах науково-технічного розвитку суспільства, розвитку економіки та розширення міжнародних зв'язків Китаю, проблема виникнення нових економічних термінів, та, безумовно, їх запозичення з інших мов світу є актуальною.

Предмет економічної термінології будь-якої мови, в тому числі й китайської, включає:

- вивчення словотвору і вживання спеціальних слів, за допомогою яких позначаються накопичені людством економічні знання;

- виявлення спільних рис, властивих всім економічним термінам;
- пошук оптимальних шляхів створення нових термінів і їх систем;
- вдосконалення термінологічних систем, що вже існують;
- пошуки універсальних фактів, загальних для економічної термінології різних мов;
- узагальнення досвіду роботи вчених і дослідників у цій галузі.

Економічну термінологію можна поділити на чотири групи через свою складність та різноманітність:

1. терміни, які функціонують у спеціальних галузях економіки;
2. терміни, які функціонують у кількох суміжних галузях економіки одночасно;
3. терміни, які функціонують одночасно в одній чи декількох галузях економіки та в інших суміжних науках;
4. терміни, які функціонують в економіці та в загальновживаній лексиці.

Слід зазначити, що творення економічних термінів в основному відбувається за допомогою трьох процесів, першим з яких є процес переходу лексичної одиниці від стану «нетерміна» до стану терміна, і називається він термінологізацією. В китайській економічній лексиці за допомогою термінологізації виникають прості (одноморфемні) та складні (найчастіше двоскладні) терміни. Через фонетичну та структурну обмеженість слів виникає багато омонімів, що ускладнює існування простих термінів і стає проблемою сприйняття на слух[5].

Китайська економічна термінологія становить складну й багатогранну систему, вона ієрархічно структурована на підсистеми (галузі, підгалузі). Сучасна китайська економічна термінологія містить ядро (основний термінологічний фонд) і периферію (терміни із суміжних з економікою сфер, загальнонаукові терміни). У ядрі можна виділити дві підгрупи термінів: широковживані та вузькогалузеві [5].

Широковживані терміни – це терміни, загальне значення яких відоме пересічним носіям мови. Наприклад: 出租 chuzu «оренда», 费用 feiyong «витрати», 公司 gongsì «фірма», «компанія», тощо.

Вузькогалузові терміни – це ті, які зрозумілі лише фахівцям та робітникам окремих економічних галузей та сфер економіки, які використовуються лише економістами. Наприклад: 补助金 buzhujin «дотація», 出单人 chudanren «емітент», 红利 hongli «дивіденти», тощо[4].

Слід зазначити, що до периферії відносяться міжгалузові та загальнонаукові терміни. Міжгалузові терміни – це терміни, які використовуються в кількох споріднених або й віддалених галузях. Так, економічна наука має термінологію, спільну з іншими соціальними, природничими науками. Наприклад: 卫生 weisheng «санація», 私产 sichan «приватна власність», тощо[4].

Щодо загальнонаукових термінів, то це такі терміни, які вживаються в усіх галузових термінологіях. Наприклад: 分析 fensi «аналіз», 理论 lilun «теорія». Такі терміни можуть конкретизувати своє значення в межах певної термінології, наприклад: 货币体系 huobitixi «валютна система». До цієї категорії відносять й загальнотехнічну термінологію, наприклад: 机组 jizu «агрегат», тощо [5].

Жодна культура світу не розвивається в ізоляції, відірвано від інших культур. Контакти народів зумовлюють культурний обмін, в тому числі обмін слів. Тому в кожній мові, крім "своїх", є "чужі", тобто запозичені слова.

Крім зовнішніх чинників, запозичення стимулюються внутрішніми чинниками. По-перше, це намагання уникнути полісемії, закріпити за своїм і чужим словом різні смислові відтінки. По-друге, це прагнення замінити багатослівне найменування однослівним.

Запозі́чення — елемент чужої мови (слово, морфема, синтаксична конструкція та ін.), який було перенесено з однієї мови до іншої в результаті мовних контактів, а також сам процес (запозича́ння) переходу елементів однієї мови до іншої[6].

Розрізняють матеріальні запозичення і калькування. Матеріальне (лексичне) запозичення - запозичення, за якого з іноземної в рідну мову входить лексична одиниця повністю (значення й експонент).

Калькування (від фр. *calque* "копія") - копіювання іншомовного слова за допомогою свого, незапозиченого матеріалу; поморфемний переклад іншомовного слова. За калькуванням переходять лише значення іншомовного слова та його структура, але не його матеріальний експонент[6].

Крім кальок, існують ще напів-кальки, коли одна частина слова запозичена, а інша калькується.

Окремими різновидами є семантичні й словотвірні запозичення. Семантичні запозичення – це такі запозичення, коли своє слово набуває значення, яке має його іншомовний відповідник. Словотвірні запозичення – це такі запозичення, коли власний зміст передається морфемами інших мов.

Запозичення можуть здійснюватися усним і писемним шляхом, можуть бути прямими й опосередкованими. В усних запозиченнях слова сильно пристосовуються до фонетики мови-запозичувачки, навіть можуть бути перекрученими. А в писемних запозиченнях кожна буква передається звуком навіть тоді, коли в мові-оригіналі якийсь звук не вимовляється. Саме через те одне й те саме слово, запозичене усним і писемним шляхом, може звучати по-різному і сприйматись як два різних слова[2].

Прямі запозичення - запозичення, які безпосередньо переходять із однієї мови до іншої. Опосередковані запозичення - запозичення, які проникли із однієї мови до іншої через посередництво третьої мови (це вже запозичення запозиченого слова).

У китайській мові використання запозичених слів зумовлене необхідністю перманентного збагачення рідної мови. Запозичені слова

включають власні назви, загальні поняття, щоденну лексику, термінологію науки та техніки, звуконаслідування тощо. Багато запозичених слів, що у ході історії злилися з власне китайськими, вже давно вважаються лексикою китайської мови.

З розвитком світового культурного обміну все частіше має місце явище міжмовних запозичень. Мова зароджується в процесі виробництва, вслід за прогресом суспільства та незупинної еволюції, в цілях забезпечення ефективного торговельно-економічного та культурного обміну між країнами та націями.

На різних територіях часто представлені різні культури, відбувається їх обмін, необхідним є постійне засвоєння запозичених слів з метою збагачення національної мови, а збагачення мови й розширення словникового запасу є об'єктивною потребою для економічного торгового та культурного обміну.

Група економічних термінів, утворених шляхом семантичного запозичення, є найчисленнішою і продуктивною щодо поповнення мови новими термінологічними одиницями.

Аналіз лінгвістичної літератури дає можливість розподілити причини виникнення запозичень на екстралінгвальні (лат. «extra» – поза, зовні, крім і «lingua» – мова – причини, які знаходяться поза мовою; суспільно-політичні, економічні, історичні, географічні та інші чинники, пов'язані з розвитком і функціонуванням мов) та лінгвальні (лат. «lingua» – мова – причини, які знаходяться всередині мови) [1].

Екстралінгвальні причини:

- Культурний вплив однієї нації на іншу. При цьому відбувається запозичення не тільки лексичних одиниць, але й певних фрагментів ціннісної картини світу, культурних концептів. Запозичення культурних концептів відбувається безпосередньо в процесі культурних контактів, здійснюваних через вивчення іноземної мови, ознайомлення з літературними текстами, що фіксують самосвідомість чужої культури,

засвоєння духовних цінностей, що знаходять вираження в культурних текстах[2].

- При свідомому ознайомленні з цінностями іншої культури може відбуватися запозичення концептуальних змістів, значимих для джерела запозичення, які викладені за допомогою тексту, автором якого є носій культури, яка запозичує. Запозичення культурного концепту обумовлено унікальністю як його понятійного, так й образного та ціннісного компонентів [2].
- Авторитетність мови-джерела, внаслідок чого спостерігається підвищення інтересу до її вивчення, захоплення певних соціальних шарів культурою країни цієї мови, а також запозичення культурних концептів.
- Наявність усних або письмових контактів народу певної країни з іншою. Найбільш характерний наслідок мовних контактів – двомовність, що визначає характер процесу запозичення й ступінь поширення запозичених одиниць у мові-реципієнті.
- Інтернаціоналізація світових проблем призводить до появи термінів, які їх називають. Так, англіцизм «демпінг» став уживатися в значенні продажу товарів на зовнішніх ринках за цінами більш низькими, ніж на внутрішніх ринках з метою усунення конкурентів у контексті погрози падіння цін на нафту. Згодом, поширившись, слово перейшло зі сфери нафтової термінології в сферу загальної економіки.

Лінгвальні причини:

- відсутність у мові-реципієнті еквівалентів, що найбільш точно номінують нове явище. Наприклад, супермаркет (超市 – з англ. «supermarket». Дослівно переклавши англійське слово «supermarket», ми отримаємо – «super-» – це над-, понад-, супер-, а «market» – ринок, тобто місце, де зосереджена велика кількість товарів. У китайській мові

ієрогліф 超 означає супер-, понад-, а 市 – скорочення від слова 市), яке перекладається як ринок. [6];

- потреба в позначенні комунікативно актуального поняття: якщо поняття торкається життєво важливих інтересів людей, то і слово, що його позначає, стає загальноновживаним (маркетинг (市 慧 茹 营 – з англ. «marketing» – торгівля. «Market» перекладається як ринок, а елемент «-ing» вказує на процеси, які відбуваються на ринку, тобто збуваються певні товари. Китайські елементи 市 收 і 容 收 营 відповідно перекладаються як ринок та продаж; відбувся переклад значень англійського слова, тобто це є структурною калькою[6];
- необхідність у розмежуванні змістовно близьких, але все ж різних понять (брифінг – прес-конференція, дилер – торговець);
- необхідність спеціалізації понять у тій чи іншій сфері (превентивний попереджувальний, аудитор – бухгалтер-ревізор);
- прагнення до використання одного запозиченого слова замість описового обороту, продиктоване загальною тенденцією, що спостерігається у мовах в останні десятиліття, що виражається в економії мовних зусиль (саміт – зустріч на найвищому рівні (峰会 – 最高会; саміт – це запозичення з англ. «summit»), яке походить з лат. «summus» і перекладається як вершина, найвищий, найвизначніший. У китайській мові ієрогліф 峰 має значення «вершина», а 会 – «зустріч», тобто зустріч на «вершині» (на найвищому рівні). Отже, таким чином відбулося розкриття смислового змісту іноземного слова)) [6];
- тенденція до закріплення запозичень, які можна об'єднати у певний лексичний ряд, базуючись на їх загальному значенні й повторюваності будь-якого одного структурного елемента (слова з компонентом -мен (англ. «man»): шоумен, бізнесмен, клубмен; мейкер (англ. «maker»):

відеомейкер, іміджмейкер, ньюс-мейкер, слова, з суфіксом -ер (-or) (англ. «er (or)»), що називають особу, яка здійснює яку-небудь діяльність. В китайській мові відповідником для англ. слова «man» (чоловік, людина) є слово 人, яке перекладається як людина, і тому, при запозиченні певних слів, англійський елемент передається китайським відповідником з таким самим значенням, наприклад: слово бізнесмен (англ. «businessman»: «business» – справа, діло (бізнес) і «man» – чоловік, людина – людина, яка займається бізнесом) – китайський варіант – 生意人 (生意 – справа, діло і 人 – людина) [5] ;

- наявність у мові-рецепієнті усталених термінологічних систем, які обслуговують ту чи іншу галузь (наочним прикладом може слугувати система позначень в електронно-обчислювальній техніці – ця сфера обростає все новими іншомовними, англійськими за походженням, номінаціями (ноут-бук, курсор, ксерокс, Інтернет (з англ. «Internet» – 因特尔 (yinteer – фонетичний запис)), мишка (з англ. «mouse» – назва пристрою, який використовується в комп'ютерній техніці – 鼠标 shubiao – миша, клавіатура (з англ. «keyboard» (дослівно «дошка з кодами»)) – 特 jianpan: 尔键 – клавіша, 京:盘 – тарілка, дослівно «тарілка з клавішами», відбувся смисловий переклад частин англійського слова));
- потреба в нових номінаціях як данина моді, престижності, підвищенню власного авторитету в очах оточення (грумінг, фриндж) [5];

Запозичення (外来词 WàiláiCí) – елемент чужої мови (слово, морфема, синтаксична конструкція та ін.), який було перенесено з однієї мови до іншої в результаті мовних контактів, а також сам процес переходу елементів однієї мови до іншої[5].

Запозичення з інших мов можна поділити на чотири різновиди: Фонетичні запозичення (音译词 yīnyìcí) – передача звукової оболонки слова іншомовного походження. У цьому випадку, ієрогліф не має семантичного навантаження, лише фонетичне, наприклад, слово "democracy", перекладається як "德漠克拉西 démòkèlāxī демократія".

Семантичні запозичення (意译词 yìyìcí) – збереження морфологічної структури мови запозичення та внутрішньої форми, здійснюється дослівний переклад, наприклад "supermarket" перекладається як "超市 chāoshì супермаркет".

Фонетико-семантичні запозичення (音译加意译 yīnyì jiā yìyì) – при фонетичній передачі додається буквальний переклад частини запозиченого слова, наприклад "jazz" перекладається як "爵士乐 juéshìyuè джазова музика"; або частина слова має фонетичний характер, частина – семантичний, наприклад Wall street перекладається як "华尔街 Huáěrjiē Уолстріт"[5].

Змішані запозичення (音译、意译共存 yīnyì, yìyì gòngcún) – запозичені слова поділяються на фонетичні та семантичні; багато слів, з'явившись, існують у двох формах, а через тривале використання закріплюються в мові, більше того, семантичні запозичення витісняють фонетичні[5].

Завдяки реалізації політики відкритості зовнішніх зв'язків, китайське суспільство пройшло шлях від ізоляції до відкритості, зміцнилася психологічна витримка китайської національності щодо запозичення культурних здобутків інших країн. У ході культурних та економічних зв'язків виникло багато ситуацій, які мали вплив на пристосування китайської ментальності до засвоєння запозичених слів, та сприяли їх частому використанню, наприклад: chain store: 连锁店 liánsuǒdiàn «мережа магазинів», trade war: 贸易战 màoyìzhàn «торгівельна війна» [5].

Запозичення відіграють дуже важливу роль в економічній терміносистемі китайської мови. У китайській мові нараховується дуже велика кількість запозичень з японської мови (близько п'ятиста запозичень). Деякі запозичення функціонують у суспільній лексиці, а деякі з них в економічній термінології. Слова, які мають характер терміноподібних елементів є часто вживаними в розмовному стилі, наприклад 经济 jīngjī «економіка» та 商业 shāngyè «бізнес», «комерція».

Отже, система економічних понять, яка є об'єктом нашого дослідження, пройшла довгий шлях розвитку. Але, незважаючи на це, процес виникнення понять у ній завжди відзначався деякою стихійністю. Такий перебіг подій був зумовлений рядом як мовних (розвиток мови, міжмовні процеси, зникнення певних понять - і відповідно перехід економічних термінів до розряду історизмів, архаїзмів, поява нових понять - і відповідно неологізмів), так і позамовних чинників (розвиток економіки, вплив терміносистеми тієї країни, з якою співпрацювала КНР).

Висновки. У китайській мові використання запозичених слів зумовлене необхідністю перманентного збагачення рідної мови. Запозичені слова включають власні назви, топоніми, загальні поняття, щоденну лексику, термінологію науки та техніки, звуконаслідування тощо. У китайській мові функціонує багато запозичених слів, що у ході історії злилися з власне китайськими. Запозичення слів – це лінгвістичний феномен, якому притаманні також тісні зв'язки із суспільством та культурою.

Мова є відображенням культури, а культура має вплив на мову, мова в свою чергу на культуру, переймання іншої культури передбачає засвоєння слів іншомовного походження, а їх переклад відіграє важливу роль для культурної інтеграції та асиміляції. Іншомовні слова, потрапивши до китайської мови, стають складовою її лексики, позбавляються особливостей вихідної мови, узгоджуються з китайською мовою і поширюються з

відповідністю до правил комунікації, збагачуючи лексичний склад китайської мови.

Під час роботи над дослідженням ми дослідили велику частину економічної лексики та запозичень, нам вдалося дослідити базову економічної лексику в китайській мові. Слід зазначити, що використання хімічних, економічних, фізичних, біологічних термінів швидко зросло завдяки швидкому розвитку економіки та науково-технічному прогресу. Наприкінці минулого століття використання та знання такої лексики, зокрема економічної, стрімко розвивається й швидко поширюється.

Так як китайська мова, як і інші мови світи, збагачується новими економічними термінами, саме тому ми проаналізували та дослідили нові економічних терміни в китайській мові, які не є повністю дослідженими через постійне збагачення мови новою економічною лексикою, запозиченнями, які входять в ужиток й укоріняються у мові.

Нам вдалося досягти мети нашого дослідження, а саме, вивчити і дослідити економічну лексику в китайській мові та китайському бізнесі, проаналізувати її класифікацію та функціонування.

Нам вдалося виконати поставленні завдання, а саме, проаналізувати та дослідити причини появи запозичень економічної лексики в китайській мові. Ми дослідили основні джерела поповнення словникового складу економічною лексикою в китайській мові. Нам вдалося визначити функціонування економічної термінології в умовах економічного розвитку та проаналізувати запозичену економічну лексику в китайській мові.

Ми висвітлили причини виникнення іншомовних запозичень у китайській мові й можемо зробити висновки, що основними причинами процесу запозичення в китайській мові, як і в інших мовах, є культурні та економічні зв'язки з іншими націями, інтернаціоналізація світових явищ, потреба у називанні нових понять та явищ для уникнення громіздких словесних пояснень.

Економічна термінологія китайської мови збагачується та функціонує завдяки розвитку міжнародних відносин та бізнесу з іншими країнами світу. Завдяки цьому нововведення й запозичення, в цілому й економічна лексика китайської мови збагачується та починає укорінювати своє вживання не тільки при веденні бізнесу, професійній сфері, а також й у суспільній сфері.

Як правило, запозичені слова, що паралельно вживаються з китайськими відповідниками, можуть точно передати інформацію, проте мова перенавантажується лексикою. Популярним є пряме використання іншомовних слів, що інколи може впливати на якість передачі інформації, людина, яка погано володіє мовою, може опинитися у ситуації, коли не зрозуміє про що йде мова.

Ми дослідили, що власне китайські терміни складають основну частину сучасної китайської економічної термінології, у складі якої можна виділити «ядро» та «периферію». Саме економічні терміни зараховують до «ядра». «Периферію» ж складають терміни суміжних дисциплін та загальнонаукові терміни.

Китайська мова, як і інші мови світу, збагачується новими економічними термінами, саме тому перспектива даного дослідження полягає в необхідності аналізу нових економічних термінів в китайській мові, які не є повністю дослідженими через постійне збагачення мови новими економічними термінами, запозиченнями, які входять в ужиток й укоріняються у мові.

Отже, дослідження у напрямку особливостей творення, функціонування та вживання економічної термінології є перспективним та актуальним, оскільки сучасна китайська мова стрімко розвивається, піддається впливу інтеграційних та глобалізаційних процесів, явища яких залишають величезний відбиток.

Література.

1. 外来词汇对中国语言文化的影响/修刚主编。—天津：天津人民出版社，2011年，第75页。
2. 外来词汇对中国语言文化的影响/修刚主编。—天津：天津人民出版社，2011年，第77页。
3. Ветров П. П. Фразеология современного китайского языка: Синтаксис и стилистика. Москва, 2007.
4. Гончаренко О. М., «Іншомовні запозичення у сучасній китайській мові в контексті глобалізації», стаття, УДК 811.58'34.
5. Гончаренко О. М., «Професіоналами та жаргонізмами торгово-економічної сфери сучасної китайської мови», стаття, УДК 234.42'78.
6. Солодуха Е.М. Питання співставного вивчення запозиченою фразеології. - Казань: Казанський університет, 1977. - 160С.

В. В. Горобец

Функционирования экономической лексики в современном китайском языке

В статье рассматриваются функционирования экономической терминологии в современном китайском языке; раскрыта сущность, цели, причины заимствования и особенности функционирования экономических терминов в современном китайском языке, проанализированы основные источники пополнения словарного состава экономической лексикой в китайском языке; исследованы функционирования экономической терминологии в условиях экономического развития; представлены заимствованную экономическую лексику современного китайского языка.

Ключевые слова: *экономическая лексика в современном китайском языке; функционирования экономической терминологии; заимствования экономической лексики.*

V. V. Horobets

The functioning of economic vocabulary in modern Chinese

The article discusses the functioning of economic terminology in modern Chinese; the essence, aims, reasons for borrowing and the functioning of economic terms in modern Chinese are revealed, the main sources of vocabulary replenishment with economic vocabulary in Chinese are analyzed; investigated the functioning of economic terminology in the context of economic development; The borrowed economic vocabulary of the modern Chinese language is presented.

Key words: *economic vocabulary in modern Chinese; the functioning of economic terminology; borrowing economic vocabulary.*

Рецензент

Щербаков Я. І. – кандидат філологічних наук